

Hooldusest ja hoolduskindlustusest

Kai Saks

Tartu Ülikooli dotsent

Tartu Ülikooli Kliinikumi arst

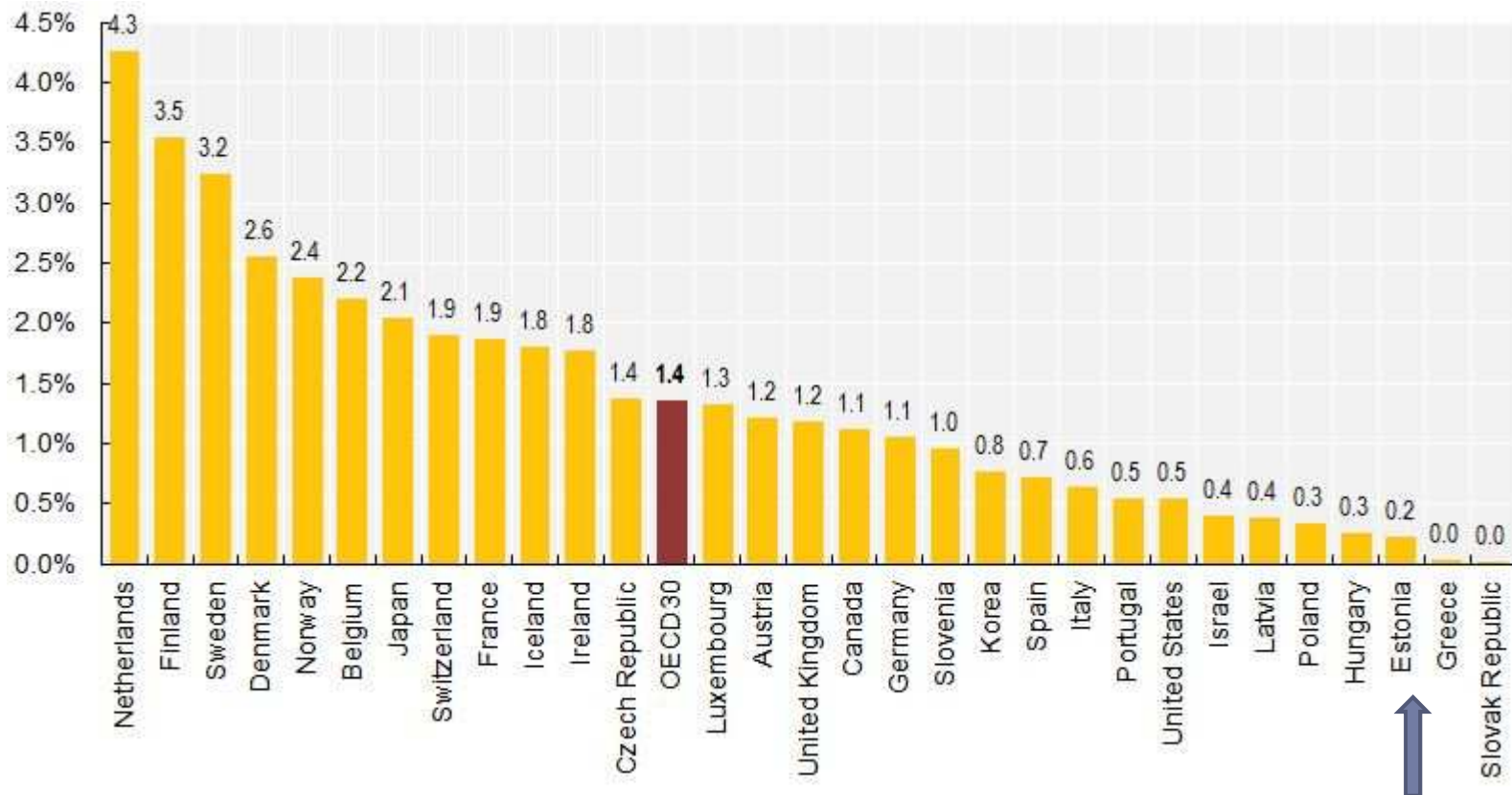
Eesti Gerontoloogia ja Geriaatria Assotsiatsiooni (EGGA) juhatuse liige

6. Märts 2018

Miks on vaja rääkida hooldusest?

Eesti on selle valdkonna rahastamises nii EL kui OECD riikide seas viimaste hulgas

Public spending on long-term care (health and social components) in 2014 as a % of GDP



Eesti riik on liiga vaene, et hooldusele rohkem panustada!

KAS ON?

Eesti SKP % OECD keskmisest (2016) 70,5%

OECD (2018), Gross domestic product (GDP) (indicator). doi: 10.1787/dc2f7aec-en (Accessed on 20 February 2018)

Eesti SKP % EL keskmisest (2016) 74%

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:GDP_at_current_market_prices,_2006_and_2014-2016_YB17.png

Eesti tervishoiu kulutused (2016) 6,7% SKP-st

OECD keskmised tervishoiu kulutused (2016) 9,0 % SKP-st

Eesti tervishoiukulude % OECD keskmisest 74%

<http://www.oecd.org/els/health-systems/health-data.htm>

Eesti pikaajalise hoolduse kulude % OECD keskmisest (2014) 14%

<http://www.oecd.org/els/health-systems/health-data.htm>

Eesti pikaajalise hoolduse kulude % EL keskmisest (2013) 38%

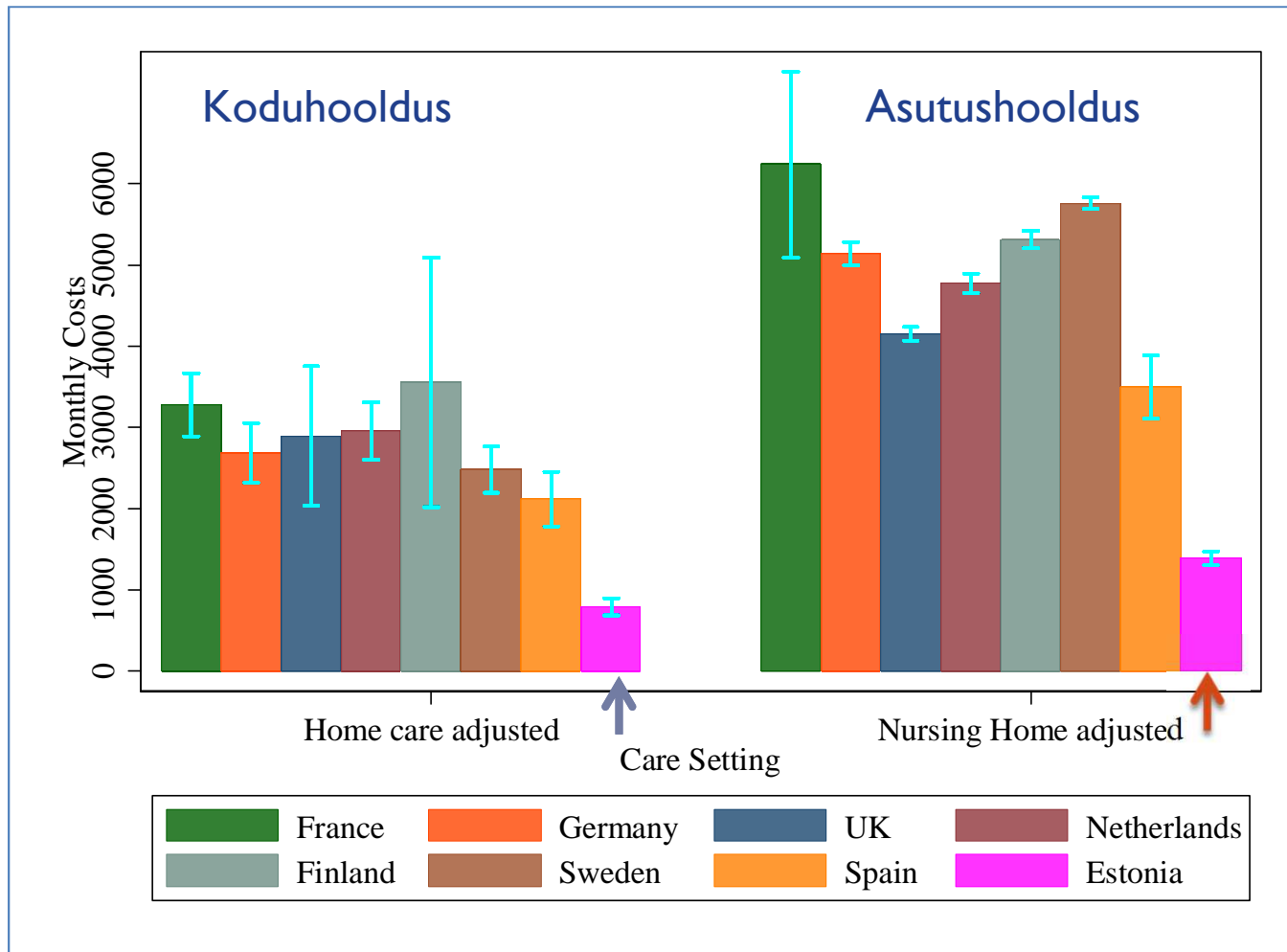
EU Ageing Report 2015 http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf



Miks on vaja rääkida hooldusest?

Teenuste hinnad on kordades madalamad teiste riikidega võrreldes

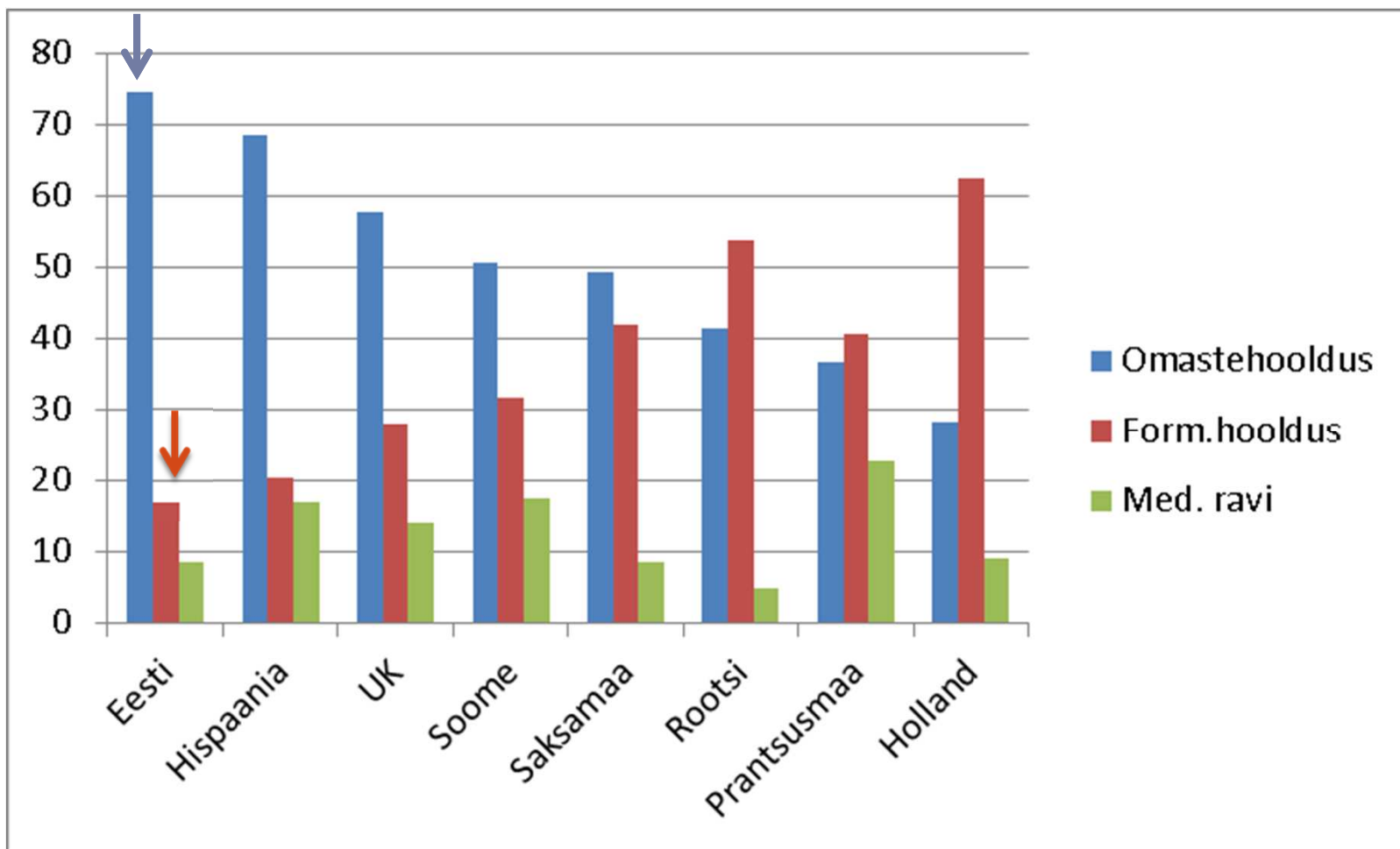
Keskmine (95% CI) hoolduse hind kuus, kohandatud haiguse raskusastme ja sotsio-demograafiliste näitajatega (RTPC uuring)



Miks on vaja rääkida hooldusest?

Eestis on hooldus suuresti omastehooldajate kanda

Koduhoolduse hinnakomponendid, % üldhinnast (RTPC uuring)

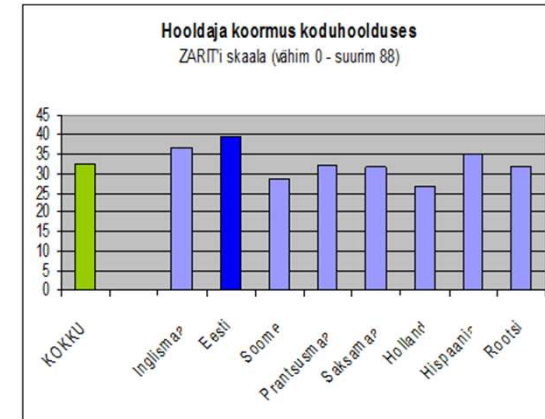


Miks on vaja rääkida hooldusest?

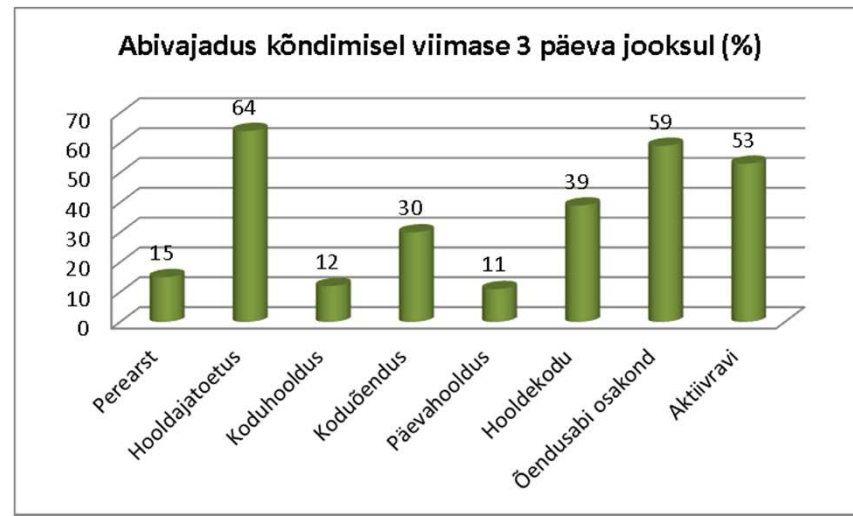
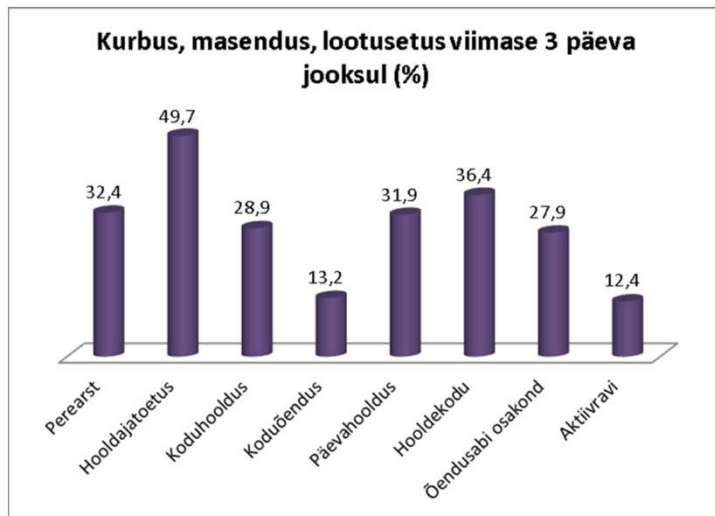
Paljude perede elukvaliteet on halb

Eesti omastehooldajate erisused (RTPC uuring)

- ▶ Kõige nooremad (57 a., teistes riikides 60+a.)
- ▶ Kõige sagedamini käivad tööl
- ▶ Koduhoolduses kõige suurem hooldaja koormus
- ▶ Tunnetavad kõige vähem lugupidamist ja finantsabi riigilt/kogukonnalt



Hooldatavate seisund (EAKAS uuring)



Hoolduse vajadus

- ▶ Võib tekkida igas elueas, sagedamini pärast 80ndat eluaastat
- ▶ Võib tekkida äkki (nt ajuinfarkti järgselt) või pikaajalise haiguse tagajärjel (nt Alzheimer tõbi, suhkurtõbi ...)
- ▶ Olulist hooldusabi vajab umbes 5% elanikkonnast, 65aastastest ja vanematest tekib see vajadus edaspidi 15-20%
- ▶ On ka 100-aastaseid, kes ei vaja kõrvalist abi igapäevaelus



Stanisław Kowalski – maailmameister 100 m jooksus
104-aastane poolakas



Dorothy de Low – lauatenise maailmameister
100-aastane austraallanna

Mis võimalused hooldusabi saamiseks Eestis praegu on?



Mis saab pärast haiglat?

- Koju – pere abiga (hooldajatoetuse saamise võimalus)
- Koju (üksi) – koduhoolduse jt toetavate teenustega
- Õendusabi osakonda (või järelravi osakonda)
- Hooldekodusse



Mis mõjutab edasise hoolduse otsustusi?

- ▶ Abivajaja soovid
- ▶ Pere soov ja võimekus kodus hooldamiseks
- ▶ Vajalike teenuste olemasolu piirkonnas
- ▶ Pere võimalused teenuste eest tasumisel

Voodipäev (EUR)

Sisehaigused 99,77 (voodipäeva tasu haigelt 2.50, maksimaalselt 25 EUR)

Iseseisev statsionaarne õendusabi 67,75 (omaosalus 15% , umbes 10 EUR/p)

Hooldekodu 19,5-50 (isik või isik+pere või isik+KOV või isik+pere+KOV)

Koduteenuse tunnihind (EUR)

Tallinn : Tasuline koduteenus 3.45

Tasuline koduteenus soodushind 0.64

Äriettevõtte 12-30

Hooldajatoetus 20-70 EUR kuus



Mis vahet on praegusel sotsiaalhoolekandel ja hoolduskindlustusel?

SOTSIAALHOOLEKANNE (hooldusabi)

- ▶ Abivajaja saab teha taotluse sotsiaalteenuste saamiseks (soodustingimustel) ning kohalik omavalitsus otsustab, kas ja mis tingimustel seda rahuldada või mitte
- ▶ Sotsiaalhoolekande seadus
 - ▶ Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab sotsiaalhoolekandelise abi andmise korra, mis peab sisaldama vähemalt sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldust ja rahastamist ning nende taotlemise tingimusi ja korda (§ 14).
 - ▶ Isikult võetava tasu suurus oleneb sotsiaalteenuse mahust, teenuse maksumusest ning teenust saava isiku ja tema perekonna majanduslikust olukorrast (§ 16)

Perekonnaseadus § 96: Ülalpidamist on kohustatud andma täisealised esimese ja teise astme ülenejad ja alanejad sugulased.

HOOLDUSKINDLUSTUS (hooldusabi + pikaajaline õendusabi)

Vajalikke hooldusteenuseid või hüvitist seoses hooldamisest tekkinud kuludega saab abivajaja kokkulepitud tingimustel ja kokkulepitud ulatuses ilma täiendava taotlemiseta ning ühesugustel alustel.



Mis on hoolduskindlustuse eelised?

- ▶ Paraneb sobivaimatele teenustele suunamine (paraneb elukvaliteet)
- ▶ Väheneb kõige kallimate teenuste (aktiivravi, statsionaarne õendusabi, hooldekodu) mittesihipärane kasutamine
- ▶ Väheneb perede hoolduskoormus
- ▶ Tagatakse lastega ja lasteta inimeste võrdne kohtlemine hooldusteenuste saamisel

Kaudsed mõjud

- ▶ Väheneb hirm vananemise eest Eestis
- ▶ Paranevad peresuhted
- ▶ Väheneb tööjõupuudus
- ▶ Suureneb sündivus – sünnivad kolmandad, neljandad ... lapsed



Hoolduskindlustuse erinevad mudelid – Eestile sobivate lahenduste valik

Teenuste saamise tingimused

- ▶ Hooldusvajaduse hindamine standardiseeritud metoodikaga
- ▶ Hoolduskindlustuse astmete/skeemide väljatöötamine

Hooldusteenuste hüvitamise tingimused

- ▶ Kõigile vastavalt hinnatud vajadustele?
- ▶ Sõltuvalt abivajaja majanduslikust võimekusest?

NB! Pereliikmete majanduslik võimekus ei kuulu hindamisele

Hoolduskindlustuse finantseerimine

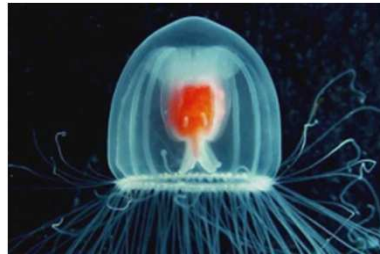
- ▶ Kohustuslik makse (kõik ravikindlustusega inimesed)?
 - ▶ Riigieelarvest?
 - ▶ Kohalike omavalitsuste eelarvetest?
 - ▶ Vabatahtlikud maksed (eeskätt lisana kohustuslikule)?
-



Kui palju sõltub vananemine meist endist?

- ▶ Vananemise kiirust saab poole võrra aeglustada
Kehalise võimekuse langus pärast 30ndat eluaastat 1% → 0,5% aastas
- ▶ Vaimne võimekus püsib hea väga kõrge eani (kui ei teki seda häirivaid haigusi)
- ▶ Inimese vananemist ei ole võimalik peatada ega tagasi pöörata

Turritopsis nutricula



Surematu loom tagurpidi elutsükliga

- ▶ Vananemisega sageneb haiguste teke – tervislikud eluviisid aitavad vaid osade haiguste tekke riski vähendada
-



„Inimene on noor ajutiselt” Louise Anike (1991)



Vanaks saadakse alati esimest korda elus,
see võiks olla üks ilus teekond

